

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA,
VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

KÓD TESTU

4653

MATURITA 2012

EXTERNÁ ČASŤ

SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA

**NEOTVÁRAJTE, POČKAJTE NA POKYN!
PREČÍTAJTE SI NAJPRV POKYNY K TESTU!**

- Test obsahuje **64 úloh**.
- Na vypracovanie testu budete mať **90 minút**.
- Pri riešení úloh budete striedavo používať dva typy odpovedových hárkov:
 - do odpovedového hárka č. 1 označeného piktogramom ✕ budete zaznamenávať riešenia úloh s výberom odpovede. Pri týchto úlohách vyberte správnu odpoveď spomedzi štyroch ponúkaných možností, z ktorých je vždy správna iba jedna.
 - do odpovedového hárka č. 2 označeného piktogramom ✍ budete zaznamenávať riešenia úloh s krátkou odpoveďou. Pri týchto úlohách správnu odpoveď napíšete do príslušného riadka odpovedového hárka. Krátku odpoveď tvorí jedno alebo niekoľko slov.
- Pri práci smiete používať iba pero s čiernou alebo modrou náplňou. Nesmiete používať zošity, slovníky, učebnice ani inú literatúru.
- **Píšte čitateľne. Dôsledne rozlišujte veľké a malé písmená!**
- **Podrobnejšie pokyny na vyplňovanie odpovedového hárka sú na poslednej strane testu. Prečítajte si ich.**

Želáme vám veľa úspechov!

Začnite pracovať, až keď dostanete pokyn!

Ukážka 1

Nitra

(úryvok)

Synovia pozreli na otca nechápavo, udivení.

- Nedivte sa, – povedal otec. Rozviazal prúty a dal každému synovi jeden z nich.*
- Polámte ich teraz!*

Synovia bez veľkej námahy prúty polámali.

Po otcovej tvári preletel víťazoslávny úsmev. Vystrel sa na posteli a povedal:

– Učte sa na tomto príklade, deti moje. Lebo tak, ako ste nevládali polámať prúty vo zväzku ani vtedy, keď ste napäli všetky svoje mladé sily, nepremôže vás nepriateľ, keď budete spolu držať; a ako ľahko ste polámali každý prút osobitne, tak ľahko vás premôžu vaši nepriatelia, keď sa budete medzi sebou hašteriť a biť a keď nebudete svorne spolu bojovať. Toto vám odkazuje váš otec! Bud'te svorní, milujte sa a potom nebude na svete moci, ktorá by vás premohla.

01 Otec z ukážky 1 žiada

- (A) súdržnosť.
- (B) priateľstvo.
- (C) ohľaduplnosť.
- (D) statočnosť.

02 Z textu ukážky 1 vyplýva, že

- (A) otec sa pred cestou lúčil so svojimi synmi.
- (B) na poučenie otec používal aj praktickú ukážku.
- (C) neposlušní synovia si vyslúžili od otca prúčku.
- (D) otec sa musel zmieriť s nahnevanými synmi.

03 Poveš má

- (A) reálny historický podklad.
- (B) mravoučný základ.
- (C) cestopisný charakter.
- (D) zločinecký charakter postavy.

04 V ktorej možnosti je správne určený druh nasledujúcej vety?

Synovia pozreli na otca nechápavo, udivení.

- (A) holá veta
- (B) priradovacie súvetie
- (C) podradovacie súvetie
- (D) jednoduchá veta

05 V ktorom literárnom diele je Nitra literárnym prostredím?

- (A) Námestie svätej Alžbety
- (B) Sklený vrch
- (C) Demokrati
- (D) Tri gaštanové kone

06 Napíšte pravopisne správne meno otca z textu ukážky 1.

07 Vytvorte obyvateľské meno v mužskom rode z podstatného mena Nitra.

08 Vypíšte z textu ukážky 1 tvar slovesa, ktorého neurčitok je: *napnúť*.

Ukážka 2

Andrej Sládkovič – Marína
(úryvok)

*Slovensko mladé, rodisko moje
aj mohyla mojich kostí!
V tebe mám pekných obrazov dvoje
a dvoje veľkých ľúbostí! –
Ako je krásna tá moja deva,
aká k nej ľúbosť vo mne horieva:
tak ty a k tebe, otčina!
Ako tys' pekná, krajina moja,
ako mladistvosť milá mi tvoja:
tak pekná, milá Marína!*

09

Obsah básne z ukážky 2 je výpoveďou

- (A) lyrického hrdinu z tragickej romantickej balady.
- (B) lyrického hrdinu z ľúbostnej básnickej skladby.
- (C) nešťastného básnika z tvorby literárnej moderny.
- (D) nešťastnej literárnej postavy z eposu o láske.

10

Marína z rovnomenného diela je

- (A) konkrétna žena a objekt lásky.
- (B) alegorický obraz krásnej bytosti.
- (C) symbolistický obraz ženskej krásy.
- (D) vybájená žena a ideál antickej krásy.

11

V prvých štyroch veršoch úryvku 2 sa nachádza rým

- (A) striedavý.
- (B) obkročný.
- (C) združený.
- (D) prerývaný.

12 Slovo *dvoje* v ukážke 2 je

- (A) číslovka.
- (B) častica.
- (C) príslovka.
- (D) predložka.

13 V texte ukážky 2 sa nachádzajú vety

- (A) rozkazovacie.
- (B) želacie.
- (C) zvolacie.
- (D) oznamovacie.

14 Vypíšte z ukážky 2 jedno slovo, v ktorom nastalo rytmičné krátenie.

15 Vypíšte z ukážky 2 slovo s apostrofom.

16 V ukážke 2 vyhľadajte slovo, ktoré má rovnaký význam ako slovné spojenie *násyp nad hrobom*.

Ukážka 3

Janko Jesenský – Demokrati

(úryvok)

– Slúžka, hlúpa slúžka, – opätoval zanovite náčelník a neprestával hlavou vrtieť od údivu.

– Múdre, vtipné dievča, keď i slúžka. My všetci sme sluhovia. Slúžime Bohu, štátu, národu, vlasti, obecnstvu, myšlienke, rodine, kdekomu. Je vždy čosi vyššie, čo nám rozkazuje a čo my poslúchame. Slúžiť druhému! To je najkrajšia ľudská cnosť. Slúžiť len sebe je protivné sebecko, nerest, choroba, pán šéf, ktorú treba prísne liečiť. Sebecko treba vytopiť z ľudí ako sysle z dier, vypáliť ako ranu, čo kazí krv a rozloží celý organizmus na drobné hnilé kúsočky. (...)

– Zmätok pojmov, – prerušil ho náčelník. – Panstvo sa určuje podľa moci. Čím väčšia moc, tým väčší pán. Čím viacej pánov máte nad sebou, tým ste menším pánom...

To Landíka dopálilo ešte väčšmi. Chcel tohto fučiaceho býka do krvi poraniť. Nerozmýšľal a vyblafol:

– No a čo bola vaša milostivá pani? Robotníková dcéra.

Náčelníková tvár sčervenala do tmava. Nos sa mu ešte väčšmi pokrčil, líca zdvihli a obočie celkom znížilo na oči tak, že mu ich nebolo ani vidieť. To bol výraz človeka, ktorý sa odhodlal na smrteľný úder. Zabiť, zabiť, a to hneď.

17 Z textu ukážky 3 vyplýva, že Landík

- (A) sa zastal svojej nevzdelanej sestry.
- (B) chcel uraziť náčelníkovu ženu.
- (C) chcel uraziť svokru náčelníka.
- (D) sa postavil proti názoru náčelníka.

18 Ján Landík v texte ukážky 3 vo svojom prejave

- (A) predstavuje demokratické názory.
- (B) predstavuje voľnomyšlienkarstvo.
- (C) poukazuje na nemravný život mestských slúžok.
- (D) poukazuje na kontakty úradníkov so sedliakmi.

19 Prvá replika v ukážke 3 svedčí o

- (A) prekvapení náčelníka.
- (B) neinformovanosti náčelníka.
- (C) zlostnej povahe náčelníka.
- (D) zlomyseľnosti náčelníka.

20 Ktorá z vlastností nie je typická pre postavy malomeštiakov z diel slovenskej literatúry?

- (A) falošnosť
- (B) obetavosť
- (C) intrigánstvo
- (D) pokrytectvo

21 Synonymom slova *opätovať* z prvej vety ukážky 3 je výraz

- (A) odraziť.
- (B) vykrikovať.
- (C) odvrknúť.
- (D) opakovať.

22 Vypíšte prisudzovací sklad z prvej vety posledného odseku.

23 Nájdite v texte ukážky 3 expresívne sloveso s negatívnym zafarbením.

24 Napíšte príslovku *väčšmi* v základnom tvare.

Ukážka 4

Ivan Stodola – Jožko Púčík a jeho kariéra

(úryvok)

Rohatý: Viete, koľko mám starostí. Mňa vyhľadávali stránky už na byte, tam som ich vypočúval, radil im.

Jožko: Ach, ďakovať Pánu Bohu, tak som nepovedal nepravdu. Teraz som už spokojný, lebo, viete, pán správca, ja nepravé slovo povedať neviem. Radšej umriem, ale luhať nebudem.

Rohatý: Dobre, dobre, je to správne. Len buďte vždy kolegiálni.

(telefón) Zas pani predsedníčka.

(Vlúдне do telefónu.) Haló, haló, čím môžem poslúžiť, tu správca Rohatý, správca spolku Humanitas. (Zmraští sa.) ... Haló... Kto, pani Koláčiková? (Zakryje rukou slúchadlo, Jožkovi.) Kto je to?

Jožko: Dáma, ktorá dobre nepočuje – asi žiada nejakú podporu.

Rohatý: (bezočivo) Haló, tak čo chcete?... Čo, že nepočujete?... Haló, ak nepočujete, kúpte si trúbu... haló... nie, trúba, nie vy, ale do ucha... haló, prestať. Čo sa vadíte so mnou? Neobťažujte nás!

25 Z ukážky 4 vyplýva, že Jožko je

- (A) utiahnutý.
- (B) tichý.
- (C) podlízavý.
- (D) čestný.

26 Dej textu ukážky 4 sa odohráva

- (A) v sídle organizácie.
- (B) na hlavnej stanici.
- (C) na vidieckej pošte.
- (D) v policajnej strážnici.

27 V ktorej možnosti je najpresnejšie vystihnutá vlastnosť osoby, s ktorou Rohatý telefonuje?

- (A) nepočujúca
- (B) slabomyseľná
- (C) málovravná
- (D) nahluchlá

28 Divadelná hra z ukážky 4 je

- (A) veselohra z medzivojnového obdobia.
- (B) tragédia z medzivojnového obdobia.
- (C) monodráma z 50. rokov 20. storočia.
- (D) absurdná dráma z 50. rokov 20. storočia.

29 V ktorej vete je nadradený vetný člen rozvitý zhodným aj nezhodným prívlastkom?

- (A) Nepravé slová povedať neviem.
- (B) Haló, tu je správca spolku.
- (C) Asi žiada nejakú podporu spolku.
- (D) Ako ste túto úbohú ženu odbavili.

30 Doplňte chýbajúce slovo vo zvýraznenom frazeologizme:
Jožko Púčik by *neublížil ani* .

31 Je spoluhláska *ch* znelá alebo neznelá?

32 Vypíšte z ukážky 4 viacvýznamové slovo, ktoré možno použiť aj ako nadávku.

Ukážka 5

Peter Jaroš – Tisícročná včela

(úryvok)

V Samových očiach akoby až zaštrngala a na chvíľu sa mihla i rozsvietila prudká zlosť. Akoby mu v nich chvíľku fialovali blesky. Jeho mať Ružena skríkla: „Ľudia dobrí, veď my zhoríme!“ Samo až teraz skočil k prevalenému stromčeku, schytil ho prudko a vybehol von. Až tak sa ponáhľal, že vo dverách takmer poprevaľoval svojich. Všetci ho nasledovali pred dom a zdúpneli z toho, čo videli: Samo stál rozkročmo, v obidvoch rukách držal pred sebou stromček a zúrivo ním mlátil o zmrznutý sneh. Veliké sklené gule sa už všetky popučali, biela ozdobná vata splynula so snehom, sviečky sa zadusili a konáre načisto dolámali.

33 Z atmosféry situácie v ukážke 5 vyplýva, že Ružena vykrikla

- (A) s obavou.
- (B) pobavene.
- (C) s výčitkou.
- (D) výhražne.

34 Z ukážky 5 vyplýva, že

- (A) Samo predvídal nehodu.
- (B) Samo zhodil stromček na zem.
- (C) všetci vybehli von z obydľia.
- (D) všetci sa pustili do hasenia.

35 O rozprávačovi ukážky 5 môžeme tvrdiť, že je

- (A) jednou z postáv zasahujúcou do deja.
- (B) nezávislý pozorovateľ nezasahujúci do deja.
- (C) jednou z postáv nezasahujúcou do deja.
- (D) nezávislý pozorovateľ zasahujúci do deja.

36 Čo chýbalo na ozdobenom strome z ukážky 5?

- (A) napodobnenina snehu
- (B) sklenené ozdoby
- (C) sladkosti v staniole
- (D) parafínové sviece

37 V ktorej možnosti sú správne určené gramatické kategórie zvýrazneného slova v slovnom spojení v obidvoch *rukách*?

- (A) ženský rod, plurál, akuzatív
- (B) ženský rod, plurál, lokál
- (C) ženský rod, singulár, akuzatív
- (D) ženský rod, singulár, lokál

38 Napíšte pravopisne správne neoficiálne dvojslovné pomenovanie sviatku, o ktorom je reč v ukážke 5.

39 Určte literárny žáner epického diela, z ktorého je ukážka 5?

40 Napíšte vokalizovanú podobu predložky *pred*.

Ukážka 6

Predplatné

Jednoducho a rýchlo: Predplaťte si Šarm na www.pluska.sk.

Predplatné Šarm

Objednávkový kupón

Predplaťte si 52 čísiel týždenníka ŠARM len za 39,80 €.

Zľava 9 percent!

Alebo

si Šarm predplaťte na . Za 26 čísiel zaplatíte len 20,30 €.

Zľava 9 percent!

Ako na to:

– týmto objednávkovým kupónom na adrese:

Šarm–predplatné, SPOLOČNOSŤ 7 PLUS, s. r. o., Panónska cesta 9, 952 32 Bratislava;

– priamo na adrese www.pluska.sk/predplatne;

– volajte na číslo 02/32 15 31 21 alebo na nonstop číslo 12 111.

Meno a priezvisko:

Adresa:

Mesto: PSČ:

Číslo účtu: Kód banky:

Číslo telefónu: Mail:

- *Predplácam si 52 čísiel týždenníka ŠARM len za 39,80 €.*
- *Predplácam si 26 čísiel týždenníka ŠARM len za 20,30 €.*

(upravené)

41 Ktoré tvrdenie platí o objednávke?

- (A) Objednávka je súkromným listom.
- (B) Objednávka je úradnou písomnosťou.
- (C) Autorom objednávky je vždy nejaká organizácia.
- (D) Prijímateľom objednávky je vždy súkromná osoba.

42 V objednávke využívame slohový postup

- (A) informačný.
- (B) úvahový.
- (C) výkladový.
- (D) rozprávací.

43 Objednávku z ukážky 6 nie je možné zaslať

- (A) ako elektronickú poštu pomocou internetbankingu.
- (B) ako poštovú zásielku prvou triedou aj s kupónom.
- (C) ako poštovú zásielku na korešpondenčnom lístku.
- (D) ako elektronickú poštu na webovú stránku redakcie.

44 Označte dvojicu údajov, ktorých zverejnenie je najnebezpečnejšie.

- (A) popisné a poradové číslo domu
- (B) číslo účtu a kód banky
- (C) trvalý pobyt a ulica
- (D) prenosný telefón a e-mail

45 Sloveso *volajte* z textu ukážky 6 je

- (A) nedokonavé.
- (B) sponové.
- (C) pomocné.
- (D) zvrtné.

46 Doplňte chýbajúce slová v ukážke 6 v správnom tvare.

47 Napíšte odborný názov stránky na internete.

48 Akú skratku má *poštové smerové číslo*?

Ukážka 7

Humor v čarodejnom svete

(úryvok z recenzie)

Zdá sa, že na Slovensku sa konečne zjavila autorka svetových parametrov. Nie je to poetka ani rafinovaná feministka či prozaička píšuca rozsiahle úvahy o osude slovenských žien, ale autorka literatúry pre deti a mládež. Touto spisovateľkou je pôvodným povoláním architektka pôsobiaca v Sydney Muška Molitor, ktorá spolu s manželom Igorom napísala štvordielny román o podivuhodných príhodách Dievčatka z krajiny Drakov v paralelných svetoch a iných vesmíroch, ktorý čochvíľa vyjde aj v anglickej mutácii.

Autorka, milovníčka fantastického sveta J. R. R. Tolkiena a kúzelníckych trikov Harryho Pottera, k nám prináša nový typ literatúry pre deti a mládež, v ktorom sa prelína dokonale vybudovaný príbeh, tajomná atmosféra, vtipné dialógy a nevšedná fantázia. Imaginatívne, a pritom až symbolicky reálne príbehy, krásne čarodejný svet krajiny Mezzarthys, večný boj dobra proti zlu očarí deti, ako aj dospelých.

Príbeh Dievčatka, ktorého meno nemôžeme prezradiť (stále mu totiž hrozí nebezpečenstvo), začína sa v našom svete na planéte ■em. Po rôznych peripetiách a zásahoch temných síl z iných dimenzií sa Dievčatko ocitne v svete paralelnom, ktorý sa vyvíja inými cestami ako ten náš, preto v ňom musí zostať utajené a chrániť životy jeho obyvateľov a bojovať o ten vlastný.

(Patrik Orišek)

49 Žáner recenzia patrí do jazykového štýlu

- (A) publicistického.
- (B) administratívneho.
- (C) hovorového.
- (D) umeleckého.

50 Román Mušky Molitorovej nehovorí o

- (A) posmrtnom svete v raji.
- (B) krásne čarodejnom svete krajiny Mezzarthys.
- (C) svetoch Dievčatka z krajiny Drakov.
- (D) inom svete než pozemskom.

51 V ktorej možnosti je pomenovaná tematika literárneho diela z ukážky 7?

- (A) hororová
- (B) fantastická
- (C) detektívna
- (D) každodenná

52 Z ukážky 7 vyplýva, že autorka recenzovaného diela vo svojom predchádzajúcom povolaní

- (A) písala prózu.
- (B) písala poéziu.
- (C) obhajovala práva žien.
- (D) navrhovala domy.

53 V ktorej možnosti sa nachádza opak slova *vtipné* z ukážky 7?

- (A) nudné
- (B) dlhé
- (C) siahodlhé
- (D) očarujúce

54 Doplníte chýbajúce písmeno v poslednom odseku ukážky 7.

55 Prečo je slovo Dievčatko v texte ukážky 7 napísané s veľkým písmenom?

56 Napište názov jedného slovesného spôsobu, ktorý nie je v texte ukážky 7.

Ukážka 8

Namiesto angličtiny globálčina

(úryvok)

Nebolo to tak dávno, keď bol na našich vodičských preukazoch francúzsky preklad – permis de conduire. (...)

Ale náš nový euroúnijný vodičák už žiadnu francúzštinu neobsahuje a nacionalistické pokusy Francúzov vymyslieť nové a neanglické slová pre walkman či hamburger skončili fiaskom.

Angličtinu „v nejakej podobe“ dnes používajú neuveriteľné štyri miliardy ľudí. To znamená približne 2/3 svetovej populácie. A ako sa angličtina stávala nositeľom globálnej ekonomiky a kultúry, prechádzala procesom zjednodušovania, čomu sa začalo hovoriť „globish“. (...)

Indické či japonské a kórejské variácie globálčiny sa napríklad neobťažujú tým, že by si každé slovíčko zapamätali. Prosto ho len prepíšu tak, aby im všetci rozumeli. Namiesto slova synovec (nephew) rovno povedia syn môjho brata (son of my brother). Z niekoľkých minulých časov sa stáva len jeden, neurčité a určité členy sa vkladajú náhodne medzi slová a dokonca sa zjednodušuje spelling.

(David Shorf: Skylink)

57 Na základe ukážky 8 vyberte správne tvrdenie.

- (A) Globálčina je prispôsobenie angličtiny základným potrebám komunikácie.
- (B) Komunikácia v angličtine nevyhnutne vyžaduje globálčinu na celej planéte.
- (C) Zjednodušený jazyk prijali kladne samotní Angličania.
- (D) Ešte sa neobjavili snahy presadiť jeden spoločný jazyk.

58 Ktorým slovom môžeme nahradiť zvýraznené slovo v slovnom spojení skončili *fiaskom*?

- (A) dohodou
- (B) neochotou
- (C) márnosťou
- (D) neúspechom

59 Slovné spojenie *euroúniový vodičák* je

- (A) expresívne slovo.
- (B) odborný názov.
- (C) nespisovný výraz.
- (D) cudzie slovo.

60 Ktoré tvrdenie o jazykoch je pravdivé?

- (A) Angličtinu a slovenčinu zaraďujeme medzi indoeurópske jazyky.
- (B) Maďarčina a slovenčina patria medzi indoeurópske jazyky.
- (C) Angličtina a slovenčina patria do jednej jazykovej podskupiny.
- (D) Angličtina a maďarčina patria do jednej jazykovej podskupiny.

61 Zámerom autora textu ukážky 8 je

- (A) opisovať.
- (B) informovať.
- (C) odmietnuť.
- (D) kritizovať.

62 Slabikujte slovo *napríklad*.

63 Uvedte jeden príklad na mŕtvy jazyk.

64 Vypíšte slovom zvýraznenú zlomkovú číslovku zo slovného spojenia $\frac{2}{3}$ svetovej populácie.

Koniec testu

Pokyny na vyplňovanie odpoved'ového hárka

Odpoved'ové hárky budú skenované, nesmú sa kopírovať.
Aby skener vedel prečítať vaše odpovede, musíte dodržať nasledujúce pokyny:

- Píšte perom s čiernou alebo modrou náplňou. Nepoužívajte tradičné plniace perá, veľmi tenko píšuce perá, obyčajné ceruzky ani pentelky.
- Textové polia (kód školy, kód testu, kód žiaka, ...) vyplňujte veľkými tlačеныmi písmenami alebo číslicami. Vpisované údaje nesmú presahovať políčka určené na vpisovanie.

- Riešenia **úloh s výberom odpovede** zapisujte krížikom .

- **Správne zaznačenie odpovede**

A	B	C	D	E
				

- **Nesprávne zaznačenie odpovede**

A	B	C	D	E
				

- **Nesprávne zaznačenie odpovede**

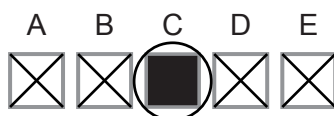
A	B	C	D	E
				

- V prípade chybného vyplnenia údajov alebo odpovedí postupujte podľa nasledujúcich pokynov.
V žiadnom prípade nepožadujte nový odpoved'ový hárak.

- Keď sa pomýlite alebo neskôr zmeníte názor, úplne zaplňte políčko s nesprávnym krížikom a urobte nový krížik.

- Ak náhodou znovu zmeníte názor a chcete zaznačiť pôvodnú odpoveď, urobte krížiky do všetkých políčok a zaplnené políčko dajte do krúžku.

- Riešenia **úloh s krátkou odpoveďou** napíšte do príslušného poľa odpoved'ového hárka čitateľne bežným písmom. Pri použití tlačného písma **rozlišujte veľké a malé písmená**.

Neotvárajte test, pokiaľ nedostanete pokyn!